

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Dato: 28. januar 2009
Kontor: Regional sundhed
J.nr.: 2008-12140-26
Sagsbeh.: SMJ
Fil-navn: Dokument 2

Besvarelse af spørgsmål nr. 161 (Alm. del), som Folketingets Sundhedsudvalg har stillet til ministeren for sundhed og forebyggelse den 17. december 2008.

Spørgsmål 161:

"Hvilken holdning har ministeren til brug af tvang i psykiatrien, og kan ministeren i den sammenhæng redegøre for reglerne for dette?"

Svar:

Lad mig først slå fast, at det er regeringens målsætning at nedbringe anvendelsen af tvang i psykiatrien, fordi det er et meget alvorligt indgreb i den personlige frihed.

Derfor opstiller psykiatriloven strenge betingelser og retsgarantier i forbindelse med tvangsanvendelse, og det er et grundlæggende princip i loven, at der altid skal anvendes det mindst indgribende tvangsmiddel, og at indgrebet ikke må være længere end højst nødvendigt.

Når det er sagt, vil jeg også gerne understrege, at der selvfølgelig skal anvendes den tvang, der er nødvendig. Nogle gange er tvang nødvendigt, både af hensyn til patienten og af hensyn til omgivelserne. Manglende tvang kan i realiteten være et omsorgssvigt overfor patienten.

Reglerne for anvendelse af tvang i psykiatrien følger af Bekendtgørelse af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, lovbekendtgørelse nr. 1111 af 1. november 2006. Begrebet tvang dækker over en række forskellige tvangsforanstaltninger, som gennemgås i det følgende:

Tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse:

For, at en patient kan tvangsindlægges eller tvangstilbageholdes på en psykiatrisk afdeling skal to betingelser være opfyldt:

1. Patienten skal være sindssyg eller i en tilstand, der svarer til sindssyge
2. Det skal være uforsvarligt at lade være med at indlægge patienten med henblik på behandling.

Ovenstående er tilfældet når udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden ellers vil blive væsentlig forringet, eller når patienten er til væsentlig fare for sig selv eller andre.

Tvangsbehandling:

Tvangsbehandling af en patient må kun foregå, hvis det mod patientens vilje er nødvendigt at give psykiatrisk behandling, hvilket betyder, at de samme betingelser

skal være opfyldt, som for tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse. Patienten skal således være sindssyg, og det skal være uforsvarligt at udskrive patienten. Det er muligt under de samme betingelser at tvangsbehandle for en legemlig sygdom, hvis patientens liv eller helbred er i væsentlig fare.

Tvangsfiksering:

En patient må kun spændes fast (tvangsfikseres), hvis det skønnes nødvendigt ud fra et eller flere af de følgende hensyn:

1. Patienten udsætter sig selv eller andre for nærliggende fare for at lide skade på legeme og helbred, eller
2. Patienten forfølger eller på anden måde groft forulemper de andre patienter, eller
3. Patienten laver hærværk af betydeligt omfang

En fastspændt patient skal have fast vagt. Fastspænding foretages med bælte, og beslutningen herom skal foretages af en læge. I sjældne tilfælde kan overlægen beslutte, at der skal anvendes hånd- og fodremme samt handsker.

Det er tilladt at spænde en patient fast for at forhindre, at han eller hun utilsigtet udsætter sig selv for væsentlig fare (beskyttelsesfiksering). Målgruppen vil overvejende være patienter, der er demente.

Anvendelse af fysisk magt:

Fysisk magt – dvs. at personalet holder patienten fast og evt. fører vedkommende til et andet opholdssted på sygehuset – må bruges, i det omfang det er nødvendigt for at afværge, at patienten udsætter sig selv for fare, forfølger eller på anden måde groft forulemper andre patienter, eller lave betydeligt hærværk.

Det er også tilladt at bruge fysisk magt overfor en tvangstilbageholdt patient, der vil forlade hospitalet. Hvis en patient er meget urolig, kan lægen også bestemme, at den pågældende, om fornødent med magt, skal have et beroligende middel.

Aflåsning af døre i afdelingen:

Dørene i afdelingen må låses over for patienter, der er tvangsindlagt eller tvangstilbageholdt. Dørene må også låses over for patienter, for hvem der er risiko for, at de utilsigtet udsætter sig selv for en væsentlig fare ved at forlade afdelingen, fx demente patienter. Der kan endvidere foretages aflåsning af døre, hvis en patient selv beder om det.

Det er tilladt at låse afdelingens yderdøre eller døre til en mindre del af afdelingen, fx en såkaldt skærmet enhed, når en sådan enhed er udstyret med spise-, bade- og opholdsfaciliteter mv. Det er ikke tilladt at låse patientstuer, dog er Sikringsafdelingen under Psykiatrisk Center, Sygehus Vestsjælland undtaget for denne regel. Her må døren til patientstuen aflåses.

Personlig skærmning

Personlig skærmning betyder, at ét eller flere personalemedlemmer konstant befinder sig i umiddelbar nærhed af en patient, også når patienten f.eks. er i bad eller på toiletet. Personlig skærmning mod patientens vilje må kun anvendes i to situatio-

ner. Enten for at undgå, at patienten begår selvmord eller på anden måde skader sig selv eller andre, eller for at undgå at patienten forfølger eller på lignende måde groft forulemper andre.

Tvang i forbindelse med personlig hygiejne

Hvis en patient på grund af sin sindslidelse ikke selv er i stand til at vaske sig, tage bad eller i øvrigt varetager den nødvendige personlige hygiejne, kan der anvendes tvang. Der kan kun anvendes tvang, hvis det er nødvendigt at foretage personlig hygiejne af hensyn til patienten selv eller af hensyn til medpatienter eller personale.

Personlig hygiejne kan fx indebære, at patienten skal vaskes, have et bad, foretaget hårvask, børstet tænder, foretaget tøjskift mv.

Undersøgelse af post, patientstuer og ejendele, kropsvisitation samt beslaglæggelse og tilintetgørelse af genstande mv.

Patientens post kan åbnes og kontrolleres, patientens stue og ejendele kan undersøges eller der kan foretages kropsvisitation af patienten, hvis der er begrundet mistanke om, at følgende er blevet eller vil blive forsøgt indført til patienten:

- Medikamenter
- Rusmidler, eller
- Farlige genstande

Personalet må ikke læse patientens breve, men kun undersøge om breve eller pakker, som bliver sendt til patienten, indeholder farlige genstande, rusmidler mv. Personalet må heller ikke undersøge breve og pakker som patienten sender.

Anvendelse af personlige alarm- og pejlesystemer og særlige dørlåse

Hvis en patient lider af demens eller demenslignende tilstande, kan der være risiko for, at patienten enten skader sig selv eller andre, hvis vedkommende forlader den psykiatriske afdeling og f.eks. ikke kan orientere sig og finde tilbage.

For at mindske denne risiko, må der anvendes personlige alarm- og pejlesystemer og særlige dørlåse over for denne målgruppe.